

Paulus voor stadhouder Festus

Handelingen 25:1-12

De opvolger van stadhouder Felix was Festus (Hand. 24:27). Hij voerde het bewind over de provincie Judea, waarvan Caesarea de hoofdstad was. Nadat hij in de provincie was aangekomen, bleef hij drie dagen in Caesarea en begaf zich toen naar Jeruzalem (vs. 1). De reden van zijn bezoek aan Jeruzalem wordt niet vermeld, waarschijnlijk wilde hij zich zo snel mogelijk op de hoogte stellen van wat er in de provincie omging. De overpriesters en de voornaamsten van de Joden maakten van deze gelegenheid gebruik om opnieuw een aanklacht tegen Paulus in te dienen (vs. 2). De hogepriester Ananias was inmiddels vervangen door Ismaël ben (d.i. zoon van) Phiabi (59-61 na Chr.).

Er was dus een nieuwe hogepriester, maar de haat tegen Paulus was er niet minder op geworden. Door een gunst te vragen probeerden de Joden Festus zover te krijgen dat hij Paulus naar Jeruzalem zou ontbieden (vs. 3). Een nieuwe stadhouder bood nieuwe kansen! Als hun plan lukte, konden ze Paulus alsnog via een hinderlaag uit de weg ruimen. Festus willigde het verzoek van de Joodse delegatie echter niet in: *“Festus dan antwoordde dat Paulus in Caesarea in bewaring bleef, maar dat hijzelf spoedig daarheen zou reizen”* (vs. 4). Festus was stellig in zijn antwoord. Om zijn weigering enigszins te verzachten, voegde hij eraan toe dat hij van plan was spoedig naar Caesarea te vertrekken. Hij liet het rechtsgeding dus niet over aan het Sanhedrin, maar zou zelf een beslissing treffen. Als ze wilden, konden ze met hem meereizen om hun aanklacht voor zijn rechterstoel in te brengen (vs. 5).

Festus bleef niet langer dan acht of tien dagen in Jeruzalem. Hij heeft deze tijd te midden van de Joodse leiders daar doorgebracht. Uit alles blijkt dat hij deze zaak snel wilde afhandelen, want de dag na zijn terugkeer in Caesarea nam hij op de rechterstoel plaats en beval Paulus vóór te brengen (vs. 6). *“En toen hij was voorgekomen, stonden de Joden die van Jeruzalem waren gekomen, om hem heen en brachten vele en zware beschuldigingen in, die zij niet in staat waren te bewijzen”* (vs. 7). De Joden hadden dus gehoor gegeven aan de oproep van Festus om met hem mee te reizen naar Caesarea (vs. 5). De situatie was voor Paulus zeer bedreigend. Als roofdieren hadden de Joden zich om hem heen verzameld. Ze kwamen met vele en zware beschuldigingen, maar zij waren niet in

staat die te bewijzen. Getuigen ontbraken en bewijzen konden zij niet leveren.

Uit Paulus' verdediging blijkt van welke aard de beschuldigingen waren: hij zou misdrijven hebben begaan *tegen de wet van de Joden, tegen de tempel en tegen de keizer*. De eerste twee beschuldigingen betroffen de Joodse godsdienst, de derde had te maken met de Romeinse keizer. Paulus weerlegde deze beschuldigingen en zei: *“Noch tegen de wet van de Joden, noch tegen de tempel, noch tegen de keizer heb ik enige zonde gedaan”* (vs. 8). De beschuldigingen die met de Joodse godsdienst te maken hadden, waren voor Festus niet zo interessant. Zijn interesse ging uit naar de derde beschuldiging, nl. dat Paulus tegen de keizer gezondigd had. De Romeinse magistraten hadden als voornaamste taak die misdrijven te bestraffen. Festus wist dat ook dat zijn voorganger Felix dit zeker bestraft zou hebben. Aangezien Paulus alles ontkende en de Joden geen enkel bewijs hadden, was er voor de stadhouder, juridisch gezien, geen reden om hem nog langer in hechtenis te houden.

“Daar Festus echter de Joden een gunst wilde bewijzen, antwoordde hij Paulus en zei: Wilt u naar Jeruzalem opgaan en daar voor mij over deze dingen terechtstaan?” (vs. 9).

Nu het Festus duidelijk was geworden dat Paulus niet tegen de keizer had gezondigd, wilde hij de Joden 'een gunst' bewijzen. Eerder had hij deze gunst, die ten nadele van Paulus was, afgewezen (vs. 3). Nu kon hij de Joden alsnog tegemoet komen. Merkwaardig dat hij zijn vraag niet tot de Joden, maar tot Paulus richtte. Bovendien was het enkel een voorstel. Paulus was immers een Romeins burger en had het recht door een Romeinse rechtbank geoordeeld te worden. Omdat het echter hoofdzakelijk over Joodse kwesties ging van godsdienstige aard, wilde Festus het onderzoek aan het Sanhedrin overlaten, maar dan moest Paulus wel zijn toestemming geven.

Paulus ging niet op dit voorstel in; hij wist dat hem geen eerlijk proces te wachten stond en dat de Joden maar één ding wilden: zijn dood. Daarom aarzelde hij geen ogenblik met zijn antwoord: *“Ik sta voor de rechterstoel van de keizer en daar moet ik terechtstaan; de Joden heb ik geen enkel onrecht aangedaan, zoals ook u zeer goed weet”* (vs. 10).

'Zoals u zeer goed weet' was een bedekt verwijt aan het adres van de stadhouder. Uit het verhoor was gebleken dat de beschuldigingen van de Joden ongegrond waren. Hoe kon hij dan zo'n voorstel doen?

"Als ik dan onrecht doe en iets heb bedreven dat de dood waard is, weiger ik niet te sterven; als er echter niets waar is van dat waarvan dezen mij beschuldigen, dan kan niemand mij bij wijze van gunst aan hen uitleveren. Op de keizer beroep ik mij" (vs. 11).

Het was niet Paulus' bedoeling een rechtvaardig oordeel te ontvluchten. Als hij iets had bedreven waarop de doodstraf stond, weigerde hij niet te sterven. Maar hij was onschuldig en hij weigerde om bij wijze van gunst aan de Joden uitgeleverd te worden; daarom beriep hij zich op de keizer. Ook het tweede deel van dit vers bevat een verwijt aan het adres van de landvoogd. Hij wist dat de beschuldigingen van de Joden ongegrond waren, en tóch wilde hij Paulus aan hen overleveren.

"Toen antwoordde Festus, nadat hij met de Raad had gesproken: Op de keizer hebt u zich beroepen, naar de keizer zult u gaan" (vs. 12).

Festus overlegde eerst met zijn Raad. Het beroep op de keizer kon slechts in enkele gevallen worden afgewezen:

1. Wanneer de zaak geen uitstel duldde.
2. Wanneer de aangeklaagde al een bekentenis had afgelegd.
3. Wanneer de landvoogd het volledige "ius gladii" (zwaardrecht) bezat, waardoor hij ook over Romeinse burgers de doodstraf kon uitspreken.

Geen enkele van deze voorwaarden was van toepassing. Dus bleef Festus niets anders over dan tot Paulus te zeggen: *"Op de keizer hebt u zich beroepen, naar de keizer zult u gaan."* Uit deze woorden spreekt een zeker misnoegen. Het is alsof hij wilde zeggen: je krijgt je zin, maar het is zeer twijfelachtig of je daarmee voordeel behaalt. Men kan de vraag stellen waarom Paulus niet eerder een beroep op de keizer had gedaan. Waarom bleef hij twee jaar op een uitspraak

wachten? Op dat moment was keizer Nero aan de macht (54-68 na Chr.), en Paulus wist dat hij grote risico's liep door zich op hem te beroepen. Toen echter het gevaar ontstond dat hij door het Sanhedrin berecht zou worden, besloot hij het beslissende woord te spreken.

Om over na te denken

"Op de keizer hebt u zich beroepen, naar de keizer zult u gaan."

De naald van het kompas wees voor Paulus naar Rome. Hij kende het woord van de Heer: *"zoals je in Jeruzalem van Mij hebt betuigd, zo moet je ook in Rome getuigen"* (Hand. 23:11). Het duurde echter twee jaar voordat Paulus zich noodgedwongen naar zijn kompas richtte. Waarschijnlijk had hij gedacht als vrij man naar Rome te kunnen reizen. Het liep echter anders: niet als een vrije, maar als een geboeide zou hij naar Rome vertrekken. Had het dan niet anders gekund? Had God hem dan geen recht kunnen verschaffen? Dat had gekund, maar God had het anders beschikt. De Heer had gezegd dat Paulus naar Rome moest gaan, maar er niet bij verteld op welke wijze dat zou gebeuren. Paulus zag geen uitweg meer. Er bleef voor hem nog maar een nooduitgang over: *"op de keizer beroep ik mij."*

Is het bij ons ook niet vaak zo dat we ons afvragen waarom God ons iedere uitgang heeft versperd (Klaagl. 3:7a)? Wij willen zo graag zelf richting geven aan ons leven, en dat is begrijpelijk. Maar als God ons iedere uitgang verspert, heeft Hij daar ongetwijfeld een bedoeling mee (Rom. 8:28).

*'Laat Hem besturen, waken:
't is wijsheid, wat Hij doet,
zo zal Hij alles maken,
dat ge u verwond'ren moet,
als Hij, die alle macht heeft,
met wonderbaar beleid
geheel het werk volbracht heeft,
waarom gij thans nog schreit.'*

(G.L. 220:2)

Oude Sporen 2010

